ბახტრიონი

ფასი 10.000 მ.

რედაქციის მისამართი: პუშკინის პასსაჟი ტელეფ. 8—04

განცხადების ფასი: სტრიქ. 20.000. ხელის მოწერა სამი თვით: 200.000 მ.

კვირეული სალიტერატურო და ინფორმაციის გაზეთი

№ 11 ორშაბათი 18 სექტემბერი № 11

ს. ს. ს. რ. ფინანსთა კომისარიატის

დიდი ლატარია

საქართველოს დამშეულთა სასარგებლოდ

პირველი მოგება . . . . 500 მილიონი
მეორე . . . . 150 „
მესამე . . . . 50 „
ქართული ბონებით

ბილეთი ღირს მხოლოდ . . . . . 100,000 მან.
კუპონი „ „ . . . . . 25.000 „

—ხვედრი მოგების მიღება 48 საათში.—

გათამაშება მოხდება თბილისში დეკემბრის 10-ს ა. წ.

მოგებათა დასაფარავად გადადებულია 1.200000000 მან.

ბილეთების შეძენა შეიძლება: ყველა ბანკებში, კავშირებში, კლუბებში, ყველა საკრედიტო კოოპერატიულ და სხვა დაწესებულებებში კრ. 419.

ლატარიის მომწყობი კომისია.

სახელმწიფო საჯინიბო

15 ოქტომბრიდან საჯინიბოს ეზოში დიდუბეში

დოღი

და საჯირითო შეჯიბრებანი

მონაწილეობა შეუძლიან მიიღოს ყველა მსურველმა

ჩაწერა სწარმოებს. ჩაწერა და ცნობები დილის 9 ს. ნაშუადღების 3 საათამდის სახელმწიფო საჯინობის სამართველოში: ვეანგულოვის ქუჩა, ყოფ. კადეტთა კორპუსის შენობაში (მიწად მოქმედების კომისარიატის ბინა).

გაუქმებულია

დამატებითი მატარებლების №№ 17 და 18

მსვლელობა ბორჯომამდის

ხაცდელი მატარებელი № 17 გასული 2 ენკენისთვეს

თბილისიდან ბორჯომისკენ

და მატ. № 18 ბორჯომიდან თბილისში გამოსული ჰქონდნენ მცირე მგზავრებიანნი, ამის გამო

9 ენკენისთვიდგან დასახელებული მატარებლები ივლიან მხოლოდ თბილისსა და ხაშურ შუა,

შემდეგი ცხრილით:

თბილისიდან მ. № 18 გავა შაბათობით 2 ს. 40 აწ., მცხეთიდან 3—49, გორიდან საღამოს 6 საათზედ ხაშურში ჩადის საღამოს $7^1/_2$ ს.

ხაშურიდან გამოდის ორშაბათობათ ღამის 2 ს. 14 წ., მცხეთიდან 5 ს. 47 წ., თბილისში ჩამოდის დილის 6 ს. 40 წ.

ამ მატარებლების დანიშვნით ხაშურამდის, უქმდებიან ბორჯომ და ბორჯომ-პარკის შუა მსვლელი მატარებლები.

ჩქარ მატარებელთა

№ 5 და 6-ის მარშრუტი

კავკასიის რკ. გზების საოლქო სამმართ. განკარგულებით

ჩქარი მატარებელნი №№ 5 და 6, რომელნიც დადიოდნენ ბათომ-როსტოვ-პეტროგრადის შორის ხარკოვის ხაზით, 15 სექტემბრიდან ტფილისიდან და 17 სექტემბრიდან პეტროგრადიდან და როსტოვიდან ივლიან ახალი მარშრუტით: სამხრეთ-აღმოსავლეთის, რიაზან-ურალის და მოსკოვ-ყაზანის რკინის გზებზე კოზლოვ-რიაზანის და მოსკოვ-ყაზანის რკინის ხაზით.

დამატებითი მატარებლები

№ № 17 და 18

ბორჯომამდის

მატარებლები №№ 17 და 18, რომელნიც თბილისსა და ხაშურს შუა მოგზაურობენ შაბათობით, 2 სექტემბრიდან ეს მატარებლები ივლიან ბორჯომამდე და უკანასკნელიდან კვირაობით.

თბილისიდან მატ. № 18 გავა დილ. 8 ს. და 35 წ., გორიდან 11 ს. და 47 წ., ხაშურიდან დღის 1 ს. და 25 წ., ჩავა ბორჯომში დღის 2 ს. და 55 წ. გამოვა ბორჯომიდან კვირაობით დღის 3 ს. და 55 წ., გორიდან—საღ. 7 ს. და 6 წ., თბილისში მოვა საღ. 10 საათზე. 2 სექტემბრიდანვე ბორჯომსა და ბორჯომ-პარკს შუა იმოგზაურებს დამატებითი ორი მატარებელი მატ. №№ 17 და 18 მიმოსვლასთან შეთანხმებით. (—2—1)

ს. ს. ს. რ.

კონტრაგენტო

ცენტროტრანსპორტა ს. მ. უ. ს.

აწარმოებს ოპერაციებს:

1. **გადატანა საქონლისა** ქალაქში სადგურიდან და სადგურზე თავის საბარგო ავტომობილებით და დროგებით.
2. **მიღება და გაგზავნა საქონლისა** საქართველოს, სომხეთის, აზერბეიჯანის რ. ს. ფ. ს. რ. რკინის გზაზე და საზღვარ გარეთ კომისიონურ პირობებზე.
3. **შენახვა ყოველგვარ საქონლისა** და ტვირთისა თავის საწყობებში, ქალაქის სხვა და სხვა ნაწილებში.
4. **მოლაპარაკების გამართვა რკინის გზის მმართველობასთან** და სხვა დაწესებულებებთან საქონლის მიღების და გადაგზავნის შესახებ.
5. **ყოველგვარ დოკუმენტების მოწყობა** ამიერ კავკასიის რკინის გზის სამმართველოში.

კონტრსააგენტო პასუხს აგებს თუ ვინიცობაა დაიკარგა, დაიმტვრა, გაფუჭდა ან მოიპარეს მიღებული საქონელი გადატანის დროს. კონტრსააგენტო პასუხს აგებს საქონლის მიღების დროიდგან დანიშნულებისამებრ ჩაბარებამდე. აგრეთვე პასუხს აგებს საქონლის შენახვისათვის და ვაგონების ზედ მეტ დროის გაჩერებისათვის.

მისამართი: მოედანი, ბერძენთა პასაჟი შუა სართული № 5. ტელეფონი 10—5 კონტორა ღია არის 9—5 საათამდე.

საკონტრაგენტო „ცტემო" აუწყებს საზოგადოებას, რომ კლიენტებისათვის საქმის გასაადვილებლად თავისუფლების მოედანზე ახლო მომავალში იქნება მოწყობილი საკონტრაგენტოს განყოფილება.

საკონტრაგენტო „ცტემო."

მარჯანიშვილის თეატრი

მთავარი სახელოვნო კომიტეტის სხდომაზე, რომელიც შესდგა გრ. რობაქიძის თავმჯდომარეობით სექტემბრის 11-ს, ცნობილმა რეჟისორმა მარჯანიშვილმა გააკეთა ვრცელი მოხსენება ახალი თეატრის შესახებ.

მოგვყავს შემოკლებით მთავარი ადგილები ხსენებულ მოხსენებიდან.

„მე ჩამოვედი ტფილისში დროებით. სამუდამოთ აქ დარჩენა და ვიწრო ფარგლებში მოქმედება არ შემიძლია. მე ახლა ახალ ძიებათა გზაზე ვარ. შეუძლებელია ხელოვნების ერთ წერტილზე გაყინვა. მით უმეტეს თეატრალურის. ჩემი ტფილისში მუშაობა იქნება ეპიზოდიური. აქედან მე ვფიქრობ ევროპაში წასვლას და იქ მუშაობას. მხოლოდ ტფილისში ყოფნის დროს მინდა ინტენსიური მუშაობის გაშლება, რომ რაიმე სარგებლობა მოუტანოთ ადგილობრივ თეატრალურ ხელოვნებას. მე მინდა სასარგებლო ჩავუტარო ახალი მიღწევათა ძიებას, ახალ თეატრს. შემდეგში მუშაობა გაგრძელდება ინერციით და სიყვარულით.

მე მზათა ვარ მთელი ჩემი ცოდნა და გამოცდილება მივცე ადგილობრივ თეატრს. დიდი სიამოვნებით ვიმუშავებ ადგილობრივ სტუდიაში, თუ არსებობს ასეთი. თუ არ არ არსებობს შეიძლება დაარსდეს და ხელმძღვანელობა.

მხოლოდ ერთი პირობა უნდა იქნეს დაცული. სტუდიას არ შეიძლება ჰქონდეს ვიწრო ეროვნული ხასიათი. ხელოვნება თავისი ხასიათით არის ინტერნაციონალური, საერთო და მისი ნაციონალურ ფარგლებში მოქცევა შეუძლებელია.

უნდა აღვნიშნო გულახდით, რომ ქართული წარმოდგენის დადგმა ჩემთვის არ არის სასურველი ამ ჟამად. ეს მოითხოვს ძალიან დიდ და ხანგრძლივ მუშაობას. მაგრამ თუ თქვენი სურვილი იქნება მე შემიძლია დავდგა 3 წარმოდგენა. მეტი შეუძლებელია.

ეს არის ყველაფერი რისი მოცემაც შემიძლია მე.

ახლა რას მოვითხოვ. მე უკვე აღვნიშნე რომ ვესწრაფვი ახალ მიღწევათა ძიების გზაზე. დაკვირვებამ ერთ სამწუხარო დასკვნამდე მიმიყვანა. ხელოვნება დაიყო, დაიშალა, დაქუცმაცდა. აღარ არის ძლიერი, მონუმენტალური და მთლიანი ხაზები. არის უჩვეულოდ დიდი კრიზისი.

და უფრო გარკვევით იგი თეატრს ეხება. სასცენო ხელოვნება უკვე თავის თავად სინთეტიური ხასიათის არის.

აქ უკვე მოცემულია ყველაფერი და ყველაზე უფრო მოითხოვს მთლიანობას, კავშირს უშუალოს.

დიფერენციაცია აბსურდამდე დავიდა. მომღერალი თავის ვიწრო პროფესიის რკალში ვარჯიშობს მხოლოდ. მან აღარ იცის თამაში არტისტმა არ იცის სიმღერა: მოცეკვავემ კი არც თამაში და არც სიმღერა.

ეს არის მიზეზი თეატრის დაცემის, მისი კრიზისის.

არტისტში უნდა ხედავდეს ერთობ-

ნეთს ხელოვნების მრავალი ხაზი. არტისტმა უნდა იცოდეს თამაში, უნდა იცოდეს სიმღერა, უნდა იყვეს მოცეკვავე. თეატრი უნდა იყვეს განსახიერება სინთეტიური ხილვის.

ამჟამად სწარმოებს სასტიკი ბრძოლა შინაარსსა და ფორმის შორის. ფორმა თუ შინაარსი ხელოვნებაში? და შექმნა ორი უკიდურესობა. ტაიროვმა ბოლომდე აღიარა ფორმის პრიორიტეტი. მისი თეატრი ფორმალურია მხოლოდ. მეორე პოლიუსი არის სამხატვრო თეატრი. იგი გაიყინა ერთ წერტილზე და შინაარს მისცა უპირატესობა. იგი ძლარ იწვის ახალი ფორმების ძიებით.

ჩემი აზრით ორივე გზა შეცდარია. ხელოვნება ფორმის და შინაარსის შედუღებაა. შეუძლებელია მათი დაშორება, დაცალკევება.

ასეთმა მდგომარეობამ მოიტანა ახალი გზების ძიება. ჩემი ყურადღება მიქცეულია სინთეტიურ თეატრის შექმნისაკენ. მხოლოდ სინთეტიურ თეატრს შეუძლია კრიზისის დაძლევა. ამისათვის კი საჭიროა ყოველ მხრივ მომზადებული მასალა.

ამჟამად უკვე მყავს 10 კაცამდი მომზადებული ახალგაზრდა.

ვამზადებ პანტომიმას. ჩემი რეპერტუარი მრავალ მხრივაა მათ შორის შემიძლია დავასახელო:

(პანტომიმები. „Манящий свет" „Причуды юности" „Нойа" დრომები. სალომეა, ელექტრა, და სხვა. აგრეთვე შეტანილია ოპერები.

ამ რეპერტუარით შესაძლებელია სეზონის ჩატარება. აქ უკვე ყოფილა ახალი თეატრი, ძიება ეს არის რეხული ახალი სამხატვრო თეატრი. მე შემიძლია ამ თეატრთან მუშაობა, მხოლოდ ერთი პირობით: თუ იგი ჩემ განკარგულებაში გადმოვა, თუ მხატვრული გეგმონია ჩემ ხელში იქნება.

მოხსენების შემდეგ გაიმართა აზრთა გაცვლა გამოცვლა რის შემდეგ მოხვარმა სახელოვნო კომიტეტმა დაადასტურა მარჯანიშვილისა და რუსული სამხატვრო თეატრის კოლეგიის შორის მომზდარი შეთანხმება.

შეთანხმების ძალით ბ-ნ მარჯანიშვილს სამხატვრო საქმეებში ეძლევა სრული კარტ ბლანში.

ამრიგად ტფილისს საშუალება ეძლევა მარჯანიშვილის ახალი თეატრის, ახალი სათეატრო-მიღწევების უშუალო ხილვისა.

პარალელი მხოლოდ, ლ. კლდიაშვილი და ანასტასია ერისთავ ხოშტარიასი პირველი იმერეთის ფანტასმაგორიის დირიჟორი, რომელიც მარიონეტებივით ათამაშებს დეგენერატიულ თავადაზნაურობის და მეორე ამერეთის ყოფის მესაიდუმლე, რომელიც ჰინკის მოხერხებით ხსნის სინამდვილის ნაჭუჭს და ნერვიული ხელით სწურავს მის ძარღვებს. განსხვავება ერთია: ანასტასია ერისთავ ხოშტარიასი მეტყველებს რომანით. უკანასკნელის არქიტექტონიკა შეგნობილია ბოლომდე და სიმეტრია დაცული სისასტიკით. აქ ყოველი თემა, გამოცხადება პერსონაჟის და ეცვტი მისი ავტორის მიერ მატემატიკური სისწორით არის განზომილი.

ქართულმა სინამდვილემ გრიმასებით გვიჩვენა სახე უმეტესად. ეროვნულ ნიჰილიზმის ფონზე დაიბადა პიროვნება და მისი კულტი. აქაც მხოლოდ უკვე ანეკდოტური ფორმულა თუ მოდგება: „არც აქეთ, არც იქით". სახე ქართული ფსიქოლოგიის, ინტელექტის, და ასოციაციების მთლიანობით დაიკარგა ნიჰილიზმის ნისლებში: ამის თქმა ტრუიზმია უკვე დღეს ამიტომ არის რომ ქართულმა პროზამ ბოლომდე გაიშიშვლა სინამდვილე და მის სიღრმეში ნახა უმთავრესად ერთი ტიპი უარყოფითი.

ანასტასია ერისთავ ხოშტარიას მიერ გამოყვანილი პერსონაჟებიც „ამავე გალერეიდან მოდიან და აქედან მომდინარეობს ავტორის შეგნებული თქმაც: „მერწმუნეთ ამ სოფლად ღირსი არიან არის, რომ მისთვის შეწუხდეს კაცი". ეს სიტყვები მკლოვანივ დრომეზეობით ფრიალებენ ქართულ სინამდვილის მეწამულ ჰორიზონტზე, რადგანაც ისინი არ არიან წარმოთქმულნი აფექტის ქვეშ, არამედ ლოგიკური შედეგია მთელი სურათის. აქ ლაპარაკობს არა რეფლექსი არამედ ინტელექტი, რომელიც უკანასკნელ ანალიზში აქრებს ყოველ მოვლენას.

მაგრამ წრე მოწამლული ირღვევა და გაილევს შორეული მოჩვენება აღდგენის. დაქცეულ კერის სიწყვდიადეში იშლება სურათების სახე, რომელიც არის იმედი და რწმენა მომავლის. ავტორმა შესძლო მაღალის ჩანასახის მოძებნა, და ამ დაგრეხილ სინამდვილის მოლენაში არის მისი სიდიადე. სულის და მორალური გამართლება ქართული ყოფის. ციცო საქმე მადლონას სინაზით და თავგანწირვით დაძლევია გრიმასების და პოლიტიკის დამლილი ორგანიზმის გამთელების ხილვის. ავტორს სათუთი ხერხით და სულში ჩაწვდომით ყავს გაცოცხლებული ეს ტიპი და ამასთანავე იდეალისტური არშიით მოვლებული. ამიტომ მკითხველში იწვევს დაფარულ სიმპატიებს და თანხმიერი ცემის გულისას.

ანასტასია ერისთავ ხოშტარიასი დაჯილდოვებულია პროზის შემოქმედების ერთი მთავარი ღირსებით: სიუჟეტის მხატვრული გაშლით. არის მრავალ მხრივი დენა სიუჟეტის ტემპის: წრის მოვლა, სვლა სპირალით, და ასვლა სიღრმეებით. ანასტასიას უკანასკნელი მეთოდი აქვს მომარჯვებული და ეფექტიც სრული გამოდის. იგი არ იდის უკანასკნელ სიღრმეზე რომ მკითხველს მთელი იდუმალება მოტეხილ მოვლენის გაუხსნას. ეს არის ხერხი გამართლებული მხატვრულად. აღსანიშნავია მოთხრობა „ცელქის გარშემო", რომელშიაც ურთულ დიდი ხელოვნების სულია დატრიალებული. აქ მოცემულია ახალი წრე სინამდვილის, კლერიკალურ საქართველოს გახრწნის და გადაგვარების. დაწერილია უტყუარი ტემპერამენტით და ენერგიით, რაც თავისთავად პირველი გამარჯვებაა მხატვარ მწერლის. ტანის სიმაგრით და გამძლეობით იგი გაუსწორდება შეღებილ ნიშნებს უკლებ ლიტერატურაშიც. აქ ყოველი მოჩვენება სინამდვილის სულის ტკივილამდეა განცდილი და მოთხრობა ბოლომდი უკვე გადადის ფანტასტიურ ხილვაში: ლედილი ოისები, გაშლილი თმებით, გიჟი და ქარში, სამრეკლოზე, ზარების გაბუწყვეტელი რეკვით, ცხოვრების ტრაგიკულ შეგნების ცხოველი პაემანია. ყოველ კომპოზიციში მისნის ცხოვრების ტრაგიკული წვეთები: საჭიროა მხოლოდ სხვა თვალი და მახვილობა ხელოვანის.

ანასტასია ერისთავ ხოშტარიას აქვს ეს მახვილობა დაკვირვების მკვეთრი და მჭრელი თვალი.

ანასტასია 30 წელია უკვე რაც ამალისებს მშობლიურ ლიტერატურას.

მწერალთა კავშირების დანიშნულებაა შესაფერისად აღნიშნოს მისი ლიტერატურული მოღვაწეობა 30 წლის თავზე.

ერიელი.

ანატოლ ფრანსის წერილი ფრანგებს

ომის სული ომის შემდეგაც გრძელდება.

ქვეყანა გაჟღენთილია ამ სულით და იგი ყოველს მის მოქმედებაში მჟღავნდება. ჩვენი დიპლომატიური ხერხები 1918 წლიდან არ შეცვლილა. „ვარის" საიდუმლოებანი დღემდე ინახავენ თავიანთ ძალას. ჩვენი საგარეო პოლიტიკა და ყველაფერი ეს, მოცულია დიდი ნისლით ისე, როგორც არადროს.

მაგრამ ეს კიდევ არაფერი. მთელი ქვეყანა მორჩილებით მიჰყვება ამ გზას, რომელზედაც მიჰყავთ და არავითარ ეჭვიც არ შედის.

დიდი გაზეთები, ამ ჟამად, როგორც მაშინ, როცა ჩვენი მამულის ნაწილი მტრისაგან იყო დაჭერილი, მიმართავენ სამინისტროებს ცნობებისთვის და ითმენენ წინასწარ ცენზურას. უმეტესობა სენატი ნებას აძლევს მთავრობას, გაატაროს თავისი პოლიტიკა, მოკლებული სიმტკიცეს და მიმართულებას, და რა სუსტია ხანდახან ეს პოლიტიკა ძალის! ჩვენ დავინახეთ საშინელი უძლურება ჩვენი მთავრობისა, როცა იგი იბრძოდა საბჭოთა რუსეთის წინააღმდეგ: რა სიბეცე, რა უგუნურება!

ევროპიერი ძალა ვერ შეაფერხებს მოვლენათა ბუნებრივ მსვლელობას. ჩვენმა პირწყინვალე გამარჯვებამ დრომ გაიარა. ომმა გამოფიტა ევროპა! მხოლოდ ცალკე პირებმა მოაწყვეს თავისი კეთილდღეობა სახელმწიფოთა ნანგრევებზე. მაგრამ მათ ებლა იტაცებს სრული განადგურების უფსკრული, და ძალაუნებურად გიხდება იფიქრო, ხომ არ არიან მართლები ჩვენი მეგობრები სოციალისტები და კომუნისტები, როცა წინასწარმეტყველებენ კაპიტალისტურ წყობილების დამხობას.

ისტორიამ ხომ უკვე გვაჩვენა, რომ ბრძოლებს აღარ შეუძლიათ ასეთი ცვალებადობათა მოხდენა დღემდის ჩვენ ვერ მივახწიეთ ზავს. მართალია, ეს ძნელია, მაგრამ კი ძალიან საჭიროა.

ჩვენ რასაკვირველია უნდა მოვითხოვოთ და მივაღწიოთ კიდევაც რეპარაციას. ეს სამართლიანობაა. მაგრამ არ შეიძლება მოვითხოვოთ ერთს სახელმწიფოს იმდენი, რამდენსაც მთელი სახელმწიფოები ვერ მოგვცემენ. განსაც რო მათ თავისი სიმდიდრე მისცენ. მე არ ვეუბნები ჩემს თანამემამულეებს: არ უნდა გვშურდეს, დაივიწყეთ."

მე კარგად ვიცი ადამიანის სუსტი ბუნება, რო მოგმართოთ ესეთი უსარგებლო მოწოდებით. მაგრამ მე ვამბობ: „იყავით გონიერნი, იყავით მშვიდობის მოყვარულნი, ნულარ შექმნით ისევ ტლანქი ძალის სამეფოს, რომელიც ანადგურებს, იმას, ვინც იგი მოიგონა და იმასაც, ვის წინააღმდეგაც არის მიმართული.

ფრანგებო, ნუ ოცნებობთ ამ ხანად შეუძლებელ ჰეგემონიაზე, წყალსა თუ ხმელეთზე! ნუ ოცნებობთ გამარჯვებასა და დაპყრობაზედ. ინგლისის ხვედრი სრულიად არ არის საშური.

იყავით ზომიერები, აქ საქმე ჩვენ არსებობაზეა: შეამცირეთ ჯარების რიცხვი, შეამცირეთ ვადა სამხედრო სამსახურისა, ძალიან საჭიროა შემცირება ამ უზარმაზარის და სასარგებლო ხარჯებისა. საერთო ნგრევაში, საფრანგეთმა თითქმის შეინარჩუნა, უკეთესი მდგომარეობა. ჩვენ არ გვაქვს ასეთი უმუშევრობა, როგორც ინგლისში. ჩვენი წვრილი ბურჟუაზია, მართალია მეტად უქმია, მაგრამ მან კიდევ შეინარჩუნა ომის დროს მოგებული მთლიანი სიმდიდრის ნაწილი, რომელიც ერთ მშვენიერ დღეს შეიძლება უკვალოდ გაქრეს. დღეს კიდევ ასატანია, მაგრამ რა იქნება ხვალ? ხილიტაკე, რომელსაც ჯერ კიდევ ვერ ვგრძნობთ დღეს, შეუბრალებლად გვიკაკუნებს კარს.

იგი სისწრაფით ვრცელდება, იჭერს თანდათანობით უფრო ვრცელ ტერიტორიას, იგი გვიახლოვდება და გვემუქრება გასრესით რომ ჩვენ მას ბოლო მოუღოთ, გვაქვს მხოლოდ ერთი იარაღი — ზავი.

თუ ჩვენთვის ძვირფასია გზა დიდების, თუ ჩვენ ვცდილობთ ვიყვეთ პირველი ნაცია ზავში, დავ წინ წავიწიოთ ჩვენი გონებით, სიბრძნით, სრული გაგებით იმისა, რაც ჭეშმარიტად ჩვენთვის საჭიროა. მოვიგონოთ გოეტეს მშვენიერი სიტყვები და ვიყვნეთ ჭეშმარიტი ევროპიელები.

(Nation)

დილმის მინდორი

არა ვარ თვალუწვდენელი და, მაინც დიდს მეძახიან. დილომის წინ სუქრად გადავშლილვარ. ჯავარ ავრილი იალონი და იალონის მართვები, ლილოები რომ მიქუდღლებიან, კარგა მხედვენ.

მზე რომ იმალება, აქ დიდგორი ამოხედულა და ლამის არის თვალით დამლიოს. მიზნურს შეყვარებული, ჩემი მშვენებით გატაცებული და ალტყინებისაგან ფერსა ცვლილობს. ენება აშლილი ქარით მკოცნის, ენებადამცხრალი ნიავით.

ჩემი რაინდია, ჯავშნით მოსილი. გამოუშვერია მკლომარეს კუნთებსავსე გრძელი მკლავები და მარჯვენათი მეტიარა დილმურას კლდეებზე ვეერდებს ეფერება, მარცხენათი მტკვარს ერთვება.

ჩემთან ყოფნა ჰსურს და ვერ დამორულა. ბედს სათოველის ქედის კალთებთან მიუჯაჭვნია ჩაფხუტმოხდილი ხან ცას სთხოვს შველას და ხან ბრაზმორეული ტარის და ცრემლის ღვარები ილოტისა და მილის ხევით მოისწრაფიან ჩემ მკერდზედა.

— დიდგორო! დიდგორო! ქვეყნატანი ღვთის ამარა მაქვს მიტოვებული. ვერა სწვდებიან შენი მკლავები და ვერც როდისმე მისწვდებიან.

— მტკვარი ხან ფეხს მიკოცნის, მილოლიავებს, მეალერსება, ჩემი დედოფალი ხარ, ლულუნით მიმღერს, ხან კი ენებით ალსავსე, გაბოლებული, მიმტიალებს, მიწევება და ხან სად დამაფხრეწს ხოლმე კალთებსა და ხან სადა... იცით, რას მისაყვედურებს? დიდგორი რათ გიყვარსო!... ჩემი გულისთვის დედა მიწის გულიდან ამოჭრილა და მიყვარს.

— მტკვარო, ნუ აწხლობ ხოლმე! არც შენა მყვებარ მოძულებული. ღმერთმა ხომ უწყის, რომ შენც გაქვს ჩემ გულში ერთი ადგილი. შენი მოტანილი შორეული ამბები დარდს მიქარვებენ და ტკივილებს მიყუჩებენ... რა თვალები აგემღვრა? არ გესიამოვნა ჩემი ლაპარაკი?... ერთი ამას უყურეთ, როგორ აილეწა! კიდევ ატყდა... რა ვემართება, მტკვარო! დამეტაკა! დამეტაკა!..

წმინდა გიორგი დიდგორისო, მოარჯულე ეს გადარეული! დილომი ჩემით საზრდოობს... ვაი! დილომო! დიდგორის მარჯვენაზე რომ მოგიკალათნია, შენ მაინც შემაჟღორე შენს ძლიერ სალოცავს, თორემ სიმწარისაგან რაც გამიშრება და ცარიელზე დარჩები!... წმინდა გიორგი დილმისა, ხევარდისო, ლარაჯებად რომ გადმოიდგარხართ დიდგორის მკლავებზე, ჩემ მარჯვენავ და მარცხენავ! შენც თეთრო გიორგი, შენც, დიდგორის მარჯვენას რომ გადმოსცქერი გალმა გვერდიდან! შენი თვალი ხომ მეც მჭრებია?... დააშოშმინეთ ეს დამთხვეული! ჰკარით მახვილი მტვრის წამქეზებელს ვეშაპსა.

— რით ვერ გიგე, მტკვარო, რომ გულს ვერ შემიცვლი. ჩემმა არსებამ ყველა უნდა დაიტიოს ვინცკი თვალს მომტაცებს. აბა, რატომ დიდგორი არ ლიზიანდება, როცა შენ გიგდებ ყურსა ან ჩემ ზლაპრებს როცა გადმოქცევ. რატომ არ ჯავრობს ან ზურმუხტი რაინდი, ზაფხულობით რომ სარტყელ-გულისპირს და კალთებს ყვითლად მიქარგავს, ან ის რაინდი, შემოდგომისას რომ ლალისფერით მაზიარებს ხოლმე, ან კიდევ რაინდი, თეთრწვეროსანი, თეთრს, ფარის ხაბანს რომ მაფარებს მე [illegible] ზამთარში.

— ვაი! მტკვარო! ბატონს მოვითხოვ შენგან მოწიწებასა! ჩემი გულისთვის ამირან გმირი მდევს შეება, აქნობამდესაც კი მაჩნია ბრძოლის კვალი, კლდე ჩადრეკილი, დევის ნაფეხურად წოდებული. მე ვარ თანამოზიარე ქართლოსიანთა [illegible]. ჩემ მკერდზე იყო რომ აზოს ბედს მახვილი ჩასცა ფარნავაზმა. იმის სისხლი ვერ გადარეცხა დროთა სრბოლამ და ქვების ღირემდე დღესაც გასდევს წითელი კვალი. ამას მოწმობენ დიდგორის მარჯვენის კლდეები, თხილოვანები.

ირაკლიონ სონღული.

ანასტასია ერისთავ ხოშტარია

ქართულ ლიტერატურას უთუოდ სჭირდება რევიზია მოუდგომელი და ფაქტების სწორი დაწყობა. აგრეთვე აუცილებელია ლიტერატურულ სახელების გადარჩევა და მათი სისტემაში მოყვანა. რა თქმა უნდა ეს იქნება ქრონოლოგიურ რეგისტრაციის ხასიათის და მტკიცე ადგილების ამპუტაციით დასრულებული.

არის ავტორი თავის თავად მეტყველი და სახელით დაჯილდოვებული. აქ შეიძლება იმდენად ავტორის ლიტერატურულ წონას არ ჰქონდეს მნიშვნელობა, როგორც მის ვინაობას, ალლის და მისეულ „წრეებთან". მაგრამ ხომ არიან სახელები დავიწყებულნი და მიკარგულნი ნისლში, რომელთაც მხოლოდ შორეული პერსპექტივა გამოიყვანს.

მიხეცი ანასტასია, ჰელია, კეთილშობილი გამოხედვით, უკანასკნელთა რიცხვს ეკუთვნის. მისი ლიტერატურული ბიოგრაფი საკმაო სიმძიმისაა, რომ ვერ იგრძნოს ქართველმა მკითხველმა. მაგრამ არის ამ პიროვნებაში რაღაც გარიდებული, მოკრძალება, რომელიც ხელს უშლის ოფიციალურ კრიტიკის თვალში გახდეს მისაღები სრულიად, თუმცა მევის სრულიად დაუმსახურებლად მიღებული აქვს ასეთი ტიტული.

ლიტერატურის ბატონისცემა და სიწმინდე ითხოვს განსაკუთრებულ ყურადღებას ანასტასიას მიმართ, რომელიც მემდეგში ალიარებულ სახელებთან ბრძოლებით, მეურს თავის ადგილს მოუჩენს.

ისმის მუდამ ერთი წყეული საყვედური: ქართულმა ყოფამ ვერ შექმნა შესაძლებლობა ქართული რომანის წარმოშობის, რომელშიაც დატრიალებული იქნება ნაცნობი სახეები და მოცემული ეროვნული ცხოვრების ტემპი ლია თუ მეკრული ფერებით.

ეჭვის არ აქვს სრული გამართლება: ანასტასია ერისთავ ხოშტარიასი ერთად ერთი მწერალია, რომელმაც გამართა ქართული რომანი, არა ბულვარული გაგებით, არამედ როგორც სინთეტიური ფორმა ლიტერატურის, და შეიძლება ითქვას მისი მანერა კოლიზიების შექმნის და ტიპების მოცემის ძალლობამდე ადის. „მოლიპულ გზაზე" „ბედის ტრიალი" და განსაკუთრებით „ცელქის გარშემო" უთუოდ მწერლის მაღალი შთაგონების და დაკვირვების ნიჭის საშუალო ბეჭედია. ამ მხრივ არის ერთი

ნიკო ფიროსმანი

ფიროსმანი აღმოაჩინეს მხატვ. ლე-დანტიუმ და ძმ. ზდანევიჩებმა. მისი სახელის გარშემო მხატვართა წრეებში ლაპარაკი ატყდა. ბევრმა დაიწყო მისი სურათების ძებნა ქალაქს გარეთ, სადაც სარდაფებსა და დუქნებში მუშაობდა უარყოფილი მხატვარი. სხვათა შორის ფიროსმანაშვილის საკითხი აღიძრა ქართ. მხატვართა საზოგადოებაში, მაგრამ პირადათ მას თითქმის არავინ იცნობდა. არავის ენახა არ იცოდნენ სად სცხოვრობდა და ერთ კრებაზე გადაწყდა რომ ფიროსმანი ამოეყვანათ სარდაფთა წყვდიადიდან. ამორჩეულ იქმნა სავანგებო კომისია, რომელშიც შედიოდნენ მხატ. შავარდნაძე, მ. თოიძე და მე. ჩვენ მოვძებნეთ ფიროსმანაშვილი და მისი ცხოვრების შესახებ გავიგეთ რამე.

მალე ჩვენ შევუდექით ძებნას და ვიპოვეთ კიდეც დილუბეში. პატარა ოთახში კიბის ქვეშ.

ის იყო, მაღალი ტანის, შეჭაღარავებული და უკან გადავარცხნილი შავი თმებით. მის მკრთალს, მოტეხილს სახეს თან ახლდა იერი რაღაც კულტურულ სიობილის და სიწყნარის. წვერი ჰქონდა მოკრეჭილი და ულვაშები ქვევით დაშვებული. ეცვა ნაცრისფერი პიჯაკი, სქელი ჰეჭყიანი და სალებავებით მოთხუპნილი შარვალი; ერთი სიტყვით ჩვენს თვალწინ იდგა ფლორიბეს უბნის მცხოვრები, გატეხილი და დაბეჩავებული ბოჰემური და ლოთური ცხოვრებით.

მახსოვს, ერთხელ შევიყვანეთ მხატვართა საზ.-ის კრებაზე. გულზე ხელებ დაჯვარედინებული იჯდა და გაყუჩებული, გაქვავებული ერთს წერტილს მისჩერებოდა. მისი სახე გამოხატავდა ფარულ სიხარულს და დიდს გაკვირვებას, ასე იჯდა ის მთელი სხდომის განმავლობაში და ხმა არ ამოუღია. სხდომის გათავების შემდეგ, მას შემოეხვივნენ მხატვრები და დაუწყეს გამოკითხვა. პასუხს იძლეოდა მოკლედ. ლაპარაკობდა ცოტას. დაინტერესდა ორატორებით, რომელმაც სხდომა უკანასკნელი სიტყვით დაასრულა (გიორგი დ. ფერული.) —ჰო, ეს ძალიან კარგად ლაპარაკობდა, ძალიან კარგად და მართალსაც ამბობდა.

—ჰო, აირა გვინდა ძმებო, იცით, განაგრძობდა ნიკო, უსათუოდ საჭიროა ავაშენოთ დიდი ხის სახლი სადმე, ქალაქის შუაგულში, რომ ყველასათვის იყოს ახლო. ავაშენოთ დიდი სახლი, რო შევიყარნეთ ხოლმე. ვიყიდოთ დიდი სტოლი და სამოვარი. ვსვათ ჩაი, ბევრი ვსვათ და ვილაპარაკოთ მხატვრობაზე, ხელოვნებაზე. თქვენ კი ეს არ გინდათ. თქვენ სულ სხვას ლაპარაკობთ, ამბობდა იგი წყნარით და ჩუმად.

შემდეგ სხდომაზე ფიროსმანიშვილი არ გამოცხადებულა. სცხოვრობდა როგორც ვიცით სადღაც დილუბეში, მაგრამ ვეღარავინ შეხვდა! გაირა წელიწადი, ფიროსმანიშვილი გაქრა და მის შესახებ არაფერი ისმოდა.

მხატვართა საზოგადოების ერთ ერთ სხდომაზე გამოტანილი იყო დადგენილება აღმოეჩინათ ხელმოკლე წევრებისათვის მატერიალური დახმარება. გადაწყდა ფიროსმანიშვილისთვის დახმარება 200 მანეთის სახით. ფულის გადაცემა მომანდეს მე. მივილე ფული და დავიწყე ფიროსმანიშვილის ძებნა. დახლოვებით ვიცოდი თუ სად ცხოვრობდა ის იმ დროს. შეკითხვებით მივაგენი ბანასაც შევედი ეზოში.

—სად ცხოვრობს აქ „მხატვარი, ფიროსმანიშვილი:—ვკითხავ ეზოში მოთამაშე ბავშვებს, მიჩვენებენ კიბის ქვეშ მოქცეულ სარდაფს. დავაკაკუნე, თითონ ნიკო გამოვიდა.

—ვინ გნებავთ,-მეკითხება —ბატონი ფიროსმანიშვილი.

—მე ვარ, გთხოვთ... გაიღო კარები.

—დავილუნე და შევედი. უცნაურად შემაჩერა და მკითხა: როგორ მიპოვეთ: როგორც მტერი თუ როგორც მოყვარე. და მიყურებს არაჩვეულებრივი თვალებით. ხომ არ გაგიჟდა,—გავიფიქრე გულში.—არა, უპასუხებ. თქვენც მხატვარი ხართ და მეც, რა მტერი უნდა ვიყო მე თქვენი. მე გულითმელი ვარ—არ გახსოვთ? — დიახ, დიახ, დიახ-დაიწყო მან თითქოს ცახცახით —გთხოვთ მობრძანდეთ, გთხოვთ. ლადო, ლადო,-არა?

—დიახ, ლადო.

—დაბრძანდით ძმობილო, დაბრძანდით, აი ასე, აი ეს არის ჩემი ოთახი როგორც ხედავთ. რ, რომელია თქვენი სახელი? ლადო, დიახ ლადო! შეიძლება წყალი დალიოთ? დაასხა და მომიტანა წყალი ჭიქით.- ბოლოში ვიცოდი, რომ დამინახავს არა მაქვს. მე უკვე მოვასწარი მისი ოთახის დათვალიერება. იგი კიბის ქვეშ იყო მოთავსებული. პატარა, რომელშიც ნაბიჯი სიგრძით და სიგანით. ღვთის შეუძლებელი იყო. კუთხეში იდგა ლოგინი წვრილიან ქვეშაგებით.

—კედელზე პატარა კოლოფი იყო მიკრული ეს იყო მისი შკაფი. ცეროც კუთხეში დაყრილი სხვა და სხვა ხელსაწყო მღებარის და მხატვარის: ვედრო, კლორკა, სალებავები, ფუნჯები და სხვა.

—თქვენ იცნობთ ძმებს ზდანევიჩებს? მკითხა მან უეცრად. მათ ბევრი სურათები აქვთ ჩემი. მე ბევრს ვმუშაობდი. იცით, ტფილისის სარდაფები ჩემით არის მოხატული. ამით ვცხოვრობ. შეიძლება თქვენ მიირთვათ რამე? იქნება პური? აი, გთხოვთ-და გამოიღო „შკაფიდან" ხმელი პურის ნაჭერი. მე მადლობელი დავრჩი და ვკითხე უთხარი. ასე, ასე ჩემო ძმობილო, ძვირფასო ლადო, როგორ გეძახიან თქვენ? ლადო არა,-ბო, ლადო. გაჩერდა ჩაფიქრდა. უეცრად აიჭრა. დაიწყო რიღაცის ძებნა კუთხეში. მონახა გაქონილი, წვერიანი ქაღალდი.-ხედავთ? გაშალა „სახალხო ფურცლის" ნომერი სადაც მისი სურათი იყო მოთავსებული. აი ჩემი პორტრეტი. მე გადმიღო ვიღაც გოგოლაშვილმა და შემდეგ გაზეთში მოათავსა. მე უთხარი, რომ სურათი ნახული მქონდა. ეხლა რაზე მუშაობთ თქვენ — ვეკითხები.

—არაფერს არ ვაკეთებ. ვასრულებ მხოლოდ შეკვეთებს რესტორანებში. ვიღაც ძიძიშვილმა მიმატყუა ამას წინად. მითხრა, მომიხატე რესტორანი, მაგრამ ჯერ მაჩვენე შენი სურათებიო.

ვაჩვენე. არაო, შეცდენები, შენ გამიფუჭებ რესტორანსო. მეც სიღარიბეში ვცხოვრობ ესე, ხან მატყუებენ და ვინ მაძლევენ ფულს.

ამოვიღე ფული და გადავეცი. ისიც უთხარი თუ ვისგან იყო.

შეჰყრდა და გაოცებული გაჰქვავებული ალარ შეეძლო ლაპარაკი. არ იცოდა, როგორ გადაეხადა მადლობა. ცოტა არის, უთხარი მაგრამ როგორმე იოლას გადი. ამ ფულით შეიძლება პატარა ხნით ცხოვრება. იყიდეთ საღებავები.

„ყედექი. მოკვეთიდ წამოსასვლელად. რა არის ეს კუთხეში-ვეკითხები. საღებავები. ჩემო ძმაო მუშაობა ასე უნდა, თქვენ კი, კოსტიუმებში და გალსტუკებში მუშაობთ და გოლოვინის პროსპექტზედაც დასეირნობთ. არა, ასე არ შეიძლება.

როგორ შეიძლება ეგრე. უნდა ჩაიცვა ძველი ფართუკი, აანთო ლამფა და მოაგროვო ჭვარტლი. უნდა დაფქვო ფერები კერი და გააკეთო უმარილად აილი დიდი ფუნჯი და შეღებო კედლები თეთრი ან შავი ფერით. ძირიდან- ჭერამდე. ძმაო ლადო თქვენ ლადოს გეძახიან არა? ო. ასე, კარგია. ძლიერ კარგია. ჩვენ ვიღებთ. მაშ, როგორ უნდა მოვიქცეთ ახლა ჩვენ. უნდა ავაშენოთ სახლი თუ არა?

ავაშენოთ და შევიკრიბებით იქ. ვიქნებით ერთად. თორემ რა არის ეხლა. დახატავ სურათს, წაიღებ სარდაფში გასშევს, დავალევენ მისი პატრონი და სურათს კი დაიტოვებს. და ასე ყოველთვის.

—რაზე მუშაობთ თქვენ ახლა?—არაფერს ისეთზე აი ეს არის რაღაც: მაჩვენა სურათები: „ლომი" და „თამარ დედოფალი" აქ ბავშვები მიშლიან ხელს. ყვირიან და ქვებს ისვრიან ფანჯრებში მაწვალებენ. მაშასადამე თქვენ მიდიხართ! წავიდეთ.

—იცით რა. სთქვა მან ჩუმათ წავიდეთ სარდაფში. დაელიოთ. მე უთხარი, რომ ღვინოს არ ვსვამ.- ლიმონათი მაინც დალიეთ. ერთი უპასუხე. გამოვემშვიდობეთ ერთმანეთს ქუჩაში და დავბრუნდით სახლში.

მას აქეთ დიდი ხნით ველარ შევხვდი. ვეძებდი ყოველ სახლშიაც, მაგრამ ვერ მივუსწარი. ვერ ვნახე ვერც სარდაფში.

გავიდა რამოდენიმე თვე უკანასკნელ შეხვედრის შემდეგ. თითქმის წელიწადი. ჩვენმა საზოგადოებამ კიდევ გადასცა დახმარება ღარიბ მხატვართა სასარგებლოდ. ფიროსმანიშვილისათვის გადმომცეს დაახლოვებით 300 მანეთი. წავედი ისევ მასთან. მაგრამ თავის ოთახიდან გადასულიყო. უკანასკნელში პატარა ლუქანი იყო მოთავსებული და წინა ძველ მოშინადრის შესახებ, არაფერი იცოდენ. რამოდენიმე ბავშვმა იცოდა ფიროსმანიშვილის მოძებნა. გავყევი მათ შემოვიარეთ დიდუბე. დიდხანს ალარ დავეძებდი -გვიპასუხებდენ შეკითხვებზე მედუქნეები და რესტორანის პატრონები. ვერაფერი გვითხრეს სამისამართო მაგიდაშიაც. მას აქეთ ფიროსმანიშვილი სამუდამოდ მიიკარგა.

ნიკომ თავისი წუთისოფელი სადღაც დიდუბის მიგდებულ ადგილებში დალია, მაგრამ როდის მოკვდა, რა პირობებში, ვინ დამარხა ეს არავინ იცის.

გადმოგვცემენ, რომ იგი კუკიის სასაფლაოზეა დაკრძალული. მაგრამ დანამდვილებით არავინ იცის და ფიროსმანიშვილის საფლავი ჯერ კიდევ უნახავია.

ლადო გუდიაშვილი

ოქროს ჭრელი არწივი

ოქროს ჭრელი არწივი, მაღა რკინის ფრჩხილებით,
დამცხრალ მთვარის წარმებით, იგი ნისკარტ-ნამგალა,—
ზის კლდენადულ ცისაზე, იწვის მსხვილი თვალებით,
ყივის... მღერის: მზისა ვარ! ყიაა-ყიაა-განგალა!

გული თეთრი ზღვის ქაფზე, ძვლი გველი, ალმართი,
წყალში ეტრფის თვის სახეს და სულში წარმართი.
თავს გვირგვინი ადგია ძვლებისგან ნაბლართი.
მისთვის მისაწვდომია საიდუმლოდ ნამართი.

აშრიალებს ოქროს ფრთას, ძიებისთვის მოსულს ლითს;
სამსხვერპლო აქვს ღრუბლებში, თავის თავზე ლოცულობს.
„განუსვენებ" უყივის, ვინც ქვობში დამალა,
გზისკენ მიერს მიაპობს: ყრუ ხარ! ყრუ ხარ განგალა!

რისთვის მღერის არწივი მთებში მარტო განდგომით?
—მას აქ ტოლი არვინ ჰყავს, მხარიმს ნების ალდგომით
ამაყი და ზვიადი შეეკრება მგოსნის სულს.
უმალ მოჰკლავს მონის სისხლს მკრეხელ მისცემს მინდა! მიფრინ!

გაკაფრინე არწივი მავის რკინის ფრჩხილებით.
ძველი მოწამოი დალადო, დასწვა ცეცხლის თვალებით.
მისი მწვეტი ნისკარტი სისხლით ჯერ არ დამბალა.
ყივის, მღერის: გარდიკმენ! ყრუხარ! მძლეხარ განგალა!

მას არ ესმის შეზღუდვა გულის ნება-ზრახვისა.
ერთს განიცდის სიამეს, მძენილია ახლისა.
უნდა თვითონ შეიტყობს, არა სუფრა ნახვისა.
იგია და თვისი მე სრულყოფილი სახისა!

მას დაბლიდან სუსტები აგინებენ ზნეობას!
ჭინმლილი ნავარდობს უქმედ იდგენს მზეობას.
აფრინდება ლაჟვარდში და იჭხოტბას მიაგებს
თვით უკვდავი უკვდავებს: მნათობებს და ციაგებს:

მჯაცრია და ჯანსიღი და ფრჩხილებით მანგანა!
ყივის: ყრუ ხარ: მარტო ვარ! მძლეხარ! მინდა! განგალა!

1922 [illegible] — ხანდრო შანშიაშვილი

არტურ ლეისტის იუბილე.

წელს უსრულდება 40 წელი რაც საქართველოში მოღვაწეობს გერმანელი მწერალი არტურ ლეისტი. არტურ ლეისტს ამ ხნის განმავლობაში დაუწერია აუარებელი წერილები საქართველოზე და აგრეთვე გამოშვებული აქვს წიგნებიც გერმანულ ენაზე. მას პირველს ეკუთვნის „ვეფხის ტყაოსანის"-ს თარგმანი გერმანულად. არტურ ლეისტს აქვს აგრეთვე თარგმანი ქართველი პოეტების უკანასკნელ ხანამდე, ეს ანტოლოგია ეხლა უფრო შევსებულია და გამოდის ახალ გამოცემათ ბერლინში, თუ ქართველ ხალხის ისტორიას და მწერლობას იცნობენ დღეს გერმანიაში ეს ბ. არტურ ლეისტის წყალობით. ამის გარდა არტურ ლეისტი მუშაობდა ყველა პერიოდულ გამოცემებში საქართველოში ამ ორმოცი წლის განმავლობაში, არტურ ლეისტი პირადი მეგობარი იყო ილია ჭავჭავაძის და ბევრ იმ დროინდელ ქართველ მწერლობის და აქვს შედგენილი დიდ ტანიანი „მემუარები", სადაც ეს დაკვირვებული და განათლებული მწერალი თანდათანობით აღნიშნავს ქართულ მწერლობის განვითარებას და იძლევა უმთავრესს პირთა დახასიათებას. ის აგრეთვე რედაქტორობდა დიდხანს აქაურ კოლონიის გაზეთს, რომელშიაც აგრეთვე აუარებელი წერილებია საქართველოზე. სრულიად საქართველოს ხელოვანთა კავშირის მთავარ კომიტეტს გადაუწყვეტია მას გადაუხადოს 40 წლის იუბილე. ალბად ამ დღესასწაულს მიეცემა დიდი ზეიმის ხასიათი, რადგან საზოგადოების ყველა წრეებში არტურ ლეისტს დამსახურებული აქვს დიდი პატივისცემა. ჩვენი რედაქცია იუბილეს წინა კვირას მოათავსებს სრულ დახასიათებას არტურ ლეისტის მოღვაწეობისას, დაბეჭდილი იქნება აგრეთვე მის თანამედროვეთა მოგონებანი და წერილები იუბილიარზე.

იუბილე დაახლოვებით განზრახულია ოქტომბრის პირველ რიცხვებში.

ილია ჭავჭავაძის პანაშვიდი.

სამშაბათს 12 სექტემბერს ილია ჭავჭავაძის მკვლელობიდან 15 წლის თავზე მამადავითზე გადახდილი იქნა პანაშვიდი გადაიხადა სრულიად საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარქმა ამბროსიმ, ქალაქის სამღვდელოების დახლებით. პანაშვიდის წინ კათალიკოსმა მგზნებარე სიტყვით მიმართა საზოგადოებას. სიტყვაში აღნიშნული იყო დიდი დამსახურება ილია ჭავჭავაძის ერისა და ხალხის წინაშე და აგრეთვე მისი მოწამეობრივი სიკვდილი. სიტყვამ დამსწრეებზე დიდი შთაბეჭდილება დასტოვა. პანაშვიდები აგრეთვე გადახდილ იქნა დიმიტრი ყიფიანის და აკაკი წერეთლის საფლავებზე, დამსწრეთ ამოიტანეს ყვავილები.

პანაშვიდს შედარებით ცოტა ხალხი დაესწრო, რადგან ბევრმა არ იცოდა თუ პანაშვიდი შესდგებოდა. დამსწრეთა შორის უმრავლესობა იყვნენ მწერლები, მსახიობები, და აგრეთვე განსვენებულის ნათესავები.

ლიტერატურული ქრონიკა

არტურ ლეისტის იუბილე

ორშაბათს 18 სექტემბერს ხელოვანთა სასახლეში (სერგიევის ქუჩა № 13) დანიშნულია საგანგებო კრება სრულიად საქართველოს ხელოვანთა კავშირის მთავარ კომიტეტის, რომელზედაც მოწვეული არიან წარმომადგენლები: მწერალთა კავშირების, მხატვართა, მსახიობთა მემუსიკეთა კავშირების სექციების, უნივერსიტეტის, წ. კ. საზოგადოების საისტორიო, საეტნოგრაფიო და სხვა სამეცნიერო საზოგადოებათა, გერმანულ კოლონიის, გერმანიის საელჩოს, ქალთა კომიტეტის რედაქციების და სხვა კერძო პირები.

კრების საგანია ამორჩეულ იქნას სიუბილეო კომიტეტი არტურ ლეისტის 40 წლის საქართველოში მოღვაწეობის აღსანიშნავად. კრება გაიხსნება სრულ 7 საათზე.

ექსკურსია ალავერდში.

საქართველოს ხელოვანთა კავშირის მთავარ კომიტეტთან ხელოვანთა სასახლეში შესდგა საინიციატივო ჯგუფი, რომელსაც სურს მოაწყოს ექსკურსია კახეთში ალავერდის დღესასწაულზე. ამნაირი ექსკურსიები ეწყობოდა თითქმის ყოველ წელს მწერალთა კავშირის საბჭოსაგან. წელს რადგან მსურველი ბევრია ამიტომ ჩაწერა მოხდება წინდაწინ, იქვე შეიძლება პირობების გაგება. ექსკურსიაზე წამოვა რუსეთიდან ახლათ დაბრუნებული ცნობილი რეჟისორი კოტე მარჯანიშვილი.

ახალი სტუდია.

განათლების კომისარიატთან არსებულ ადმინისტრაციის სახელოვნო კომიტეტი მოლაპარაკებას აწარმოებს რეჟისორ კოტე მარჯანიშვილთან, რათა ამ სეზონში ტფილისში დაარსდეს დრამატიული სტუდია საერთო სახელმწიფო მასშტაბით. სტუდია უნდა იყოს მოწყობილი იმ გეგმით, რომლითაც მუშაობდა ამდენხან ბ. კ მარჯანიშვილი, როგორც შემქნელი სინტეტიური თეატრის.

ქართულ სამხატვრო წრეებში დიდ მნიშვნელობას აძლევენ ამ საქმის დაწყებას.

ბალეტმეისტერი ბალანჩივაძე.

პეტერბურგში ამ ცამად დიდ ყურადღებას იწვევს ახალგაზდა ბალეტის არტისტი ბალანჩივაძე, შვილი ჩვენში ცნობილ კომპოზიტორის მელიტონ ბალანჩივაძისა. რუსულ გაზეთების და კერძო პირთა გადმოცემით ეს ახალგაზდა მოწვეულია პრემიერად სახელმწიფო აკადემიურ თეატრში.

ი. ფალიაშვილი.

ახლო ხანში რუსეთიდან დაბრუნდება სახელმწიფო ოპერის გამგე ი. ფალიაშვილი. უკანასკნელი გაგზავნილი იყო მთავრობის მიერ ახალ საოპერო ძალების მოსაწვევად. თანახმად მიღებულ ცნობებისა ოპერა მომდინარე სეზონში სრულიად გადახალისებული იქნება რუსეთში ცნობილ მომღერლების მოწვევით.

ოპერა „ღამის თევა"

კომპოზიტორმა ზაქ. ფალიაშვილმა დაასრულა ახალი ოპერა: ღამის თევა. ოპერა დაიდგმება მიმდინარე სეზონში.

შალვა დადიანის იუბილეისთვის.

მთ. სახელოვნო კომიტეტის დადგენილებით მიმდინარე წლის დამლევს გამართული იქნება შალვა დადიანის 30 წლის მოღვაწეობის აღსანიშნავათ იუბილე.

თამარ ვახვახიშვილი.

ქართულ სამუსიკო სასწავლებლის დირექტორმა თამარა ვახვახიშვილის ასულმა დასწერა ფორტეპიანოს კონცერტი, რომელსაც თვითონ შეასრულებს ერთ-ერთ საღამოზე შემოდგომის სეზონში. აგრეთვე დადგმული იქნება იმავე სეზონში მისივე ,,სპარსული პანტომიმა.

მელიტონ ბალანჩივაძე

კომპოზიტორმა მელიტონ ბალანჩივაძემ დასწერა ტრიო სერენადა: ტენორის, ვიოლონჩელის და ფორტეპიანოსთვის.

სამუსიკო სასწავლებლები.

სამტრედიაში და ოზურგეთში მომავალ წლიდან გაიხსნება სამუსიკო სასწავლებლები.

ილიას ნაწერების გამოცემა

როგორც გადმოგვცეს, ბ. მიხეილ გედევანიშვილი რომელმაც გამოსცა ილიას თხზულებანი დიდ წიგნად, ამ ხუთი წლის წინად, იანვრიდან აპირებს შეუდგეს ილიას პუბლიცისტიკის და კერძო მიწერ—მოწერის გამოცემას მეორე ტომად.

საქართველოს სიძველეთა რეევაკუაცია.

რუსეთიდან დაბრუნდენ საქართველოს სიძველეთა რეევაკუაციის კომისიის წევრები პროფ. კორნელი კეკელიძე და სამეცნიერო დაწესებულებათა მმართველობის გამგე ეკოლ მერიძე. მოლაპარაკება სიძველეთა რეევაკუაციის შესახებ უკვე დამთავრებულია. მოკლე ხანში მოხდება თვით სიძველეთა გადმოტანა. ჯერ ჯერობით კომისიამ ჩამოიტანა „ვეფხის ტყაოსანის" უძველესი ხელნაწერი, დროშა, გვირგვინი და სხვ.

შემდეგ ნომერში მოთავსებული იქნება მრავალი ცნობები სიძველეთა ჩამოტანის შესახებ.

საზღვარ გარეთ

გეორგ ბრანდესი, გეორგ ბრანდესი ამ ჟამათ იმყოფება ბერლინში. მიუხედავად თავისი სიხნიერისა, ის მეტად ჯანსაღად გამოიყურება. მას აქვს მრავალი გეგმა და ამ ჟამად განსაკუთრებით ბევრს მუშაობს ლეონარდო-დავინჩიზე.

გაბრიელ დ'ანუნციო კრიტიკა აღნიშნავს გაბრიელ დ'ანუნციოს ახალ წიგნს „ნოკტიურნ" დაწერილს შავ ოთახში, რომელშიც მოთავსებული იყო თვით ანუნციო ჰაეროპლანზე ასვლის დროს გაფუჭებულ თვალის მოსარჩენათ წიგნში მოყვანილია მთელი რიგი გახსოვნებისა ანუნციოს ცხოვრებიდან, აგრეთვე სამხედრო ეპიზოდები.

ა. კრუჩონიხი გამომცემლობამ „მაფ" გამოსცა რუსი ფუტურისტის ა. კრუჩონიხის წიგნები: ,,სიტყვის ფაქტურა" ,,რევოლუცია და ენა"

თეატრი

ქართული სახელმწიფო დასი

მთავარმა სახელოვნო კომიტეტმა აკადემიურ თეატრების მმართველ ალ. წუწუნავასთან ერთად შეიმუშავა საბოლოოდ ქართული სახელმწიფო დასის შემადგენლობა. არტისტები დაყოფილია სამ წყებად.

პირველი წყება მოწვეული იქნება წლიურად, მეორე: სეზონის განმავლობაში და მესამე წყებას კი შეადგენენ დამსახურებული მსახიობნი, რომლებიც მხოლოდ გასტროლებზე იქნებიან მოწვეულნი.

პირველ წყებაში შედიან: **ქალები:** 1) ჩხეიძე ნინო, 2) ქიქოძე ანეტა, 3) აბაშიძე ტასო, 4) დავითაშვილი ნინო, 5) ანჯაფარიძე ვერა, 5) ჯავახიშვილი ნატალია, 7) ქიქოძე ალისა, 8) დონაური ელენე, 9) ჭავჭავაძე თამარ, 10) ზოთაძე ანნა, 11) ბეჟანიშვილი სუსანა, 12) ციმაკურიძე ელენე.

კაცები. 1) იმედაშვილი ალექსანდრე, 2) დავითაშვილი გიორგი, 3) ვასაძე აკაკი, 4) კორიშვილი პლატონ, 5) გამყრელიძე ვიქტორ, 6) ფრონისპირელი გიორგი, 7) სარაული მიხეილ, 8) გომელაური ზაქარია, 9)ხონელი შალვა, 15) ღამბაშიძე შალვა, 11) დადიანი შალვა, 12) ჩხეიძე უშანგი, 13) ციციშვილი ნიკოლოზ.

სეზონით მოწვეულნი არიან: ქალები: 1) წუწუნავა ცეცილია, 2) რონელი ბარბარე. 3) გამრეკელი ბარბარე. 4) ამირეჯიბი თამარ, 5) შევიშვილი მელუდა, 6) აბელიშვილი ანტონინა. 7) ლოლუა არეთა.

კაცები: გოცირიძე, 2) ლორთქიფანიძე ალექსანდრე, 3) მეავია დიმიტრი, 4) ლორთქიფანიძე მიხეილ, 5) სარჩიმელიძე გიორგი, 6) ჯიქია ვიაჩესლავ.

გასტროლებზე მოწვეულნი იქნებიან. 1) აბაშიძე ვასო, 2) გუნია ვალერიან, 3) ჩერქეზიშვილი ელისაბედ, 4) მესხი ეფემია.

რეჟისორებათ მოწვეულნი არიან. ქორელი მიხეილ, ანდრონიკაშვილი კონსტანტინე, ახმეტელი ალექსანდრე, 4) ფალავა აკაკი (სეზონით).

ხუდოჟნიკები: სიდამონ, მჟავანაძე-შვილი.

სცენარიუსები. 1) თორდიაშვილი გიგო 2)ანთაძე ისაკ. (სეზ.)

დრამატიული სტუდია.

აკაკი ფალავას ხელმძღვანელობით არსებულ დრამატიულ სტუდიაში მიმდინარე სასწავლო წელს მეცადინეობა განახლდება ი. წ. ოქტომბრის ორს. მისაღები გამოცდები დანიშნულია კვირა, 1 ოქტომბერს დილის 10 საათზე რუსთაველის თეატრის შენობაში. სტუდიაში შესვლის მსურველმა უნდა იცოდეს აუცილებლად ზეპირად რომელიმე ივავ-არაკი და დრამატიული ხასიათის ლექსი, ან პროზა (შეიძლება მონოლოგი და ნაწყვეტიც) თავისივე არჩევით. განცხადება მიიღება რუსთაველის თეატრის კანტორაში. მასწავლებლად მოწვეულნი არიან: თავისუფალი ხელოვანი კონსტ. დავითაშვილი (მეტყველების ტეხნიკა და სიმღერა.) სახელმწიფო აკადემიური თეატრების მმართველი და რეჟისორი ალ. წუწუნავა (პრაქტიკული სასც. მუშაობა.) სახელმწიფო დრამის რეჟისორები: ალ. ახმეტელი (იგივე და იმპროვიზაცია და მიმოდრამა,) მიხ. ქორელი (იგივე და თეატრისა და სასცენო შემოქმედებათა ისტორია,) აკაკი ფალავა (იგივე, ფსიქოლოგია სასცენო თეორიასა და პრაქტიკასთან დაკავშირებული, ძირითადი სასცენო ელემენტების დამუშავება) სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორები: დიმიტრი უზნაძე (ფსიქოლოგია.) სახელოვნო კომიტეტის თავმჯდომარე: გრიგოლ რობაქიძე (ესთეტიკა,) კოწია ვამსახურდია (ლიტერატურის და დრამის ისტორია,) თავისუფალი ხელოვანი ყ ე ნ დ ო რ ოვ ი ჩ ი-ყ ლ ე ნ ტ ი ს ი (პლასტიკა და რიტმიული გიმნასტიკა,) საბალეტო სკოლის გამგე პერინი (ცეკვა) მოწვეულ იქნებიან: სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორი პროფ. ჯავახიშვილი (ქართული ხელოვნებისა და ქართული ტანისამოსის ისტორიისათვის,) სახელმწ. უნივ. პროფ. ნათაძე (ანატომია, ფიზიოლოგია და ვოკალ ჰიგიენისათვის.) ცნობილი ფარიკაობის მეტოდიკა დიღებულიძე (ფარიკაობისათვის,) სამხატვრო-აკადემიის რექტორი პროფ. ჩუბინაშვილი (ხელოვნებათა ისტორიისათვის,) მხატვარი ილინერი (ტანისამოსის ისტორიისათვის) რუსული დრამის მსახიობი კრუჩინინი (გრიმისათვის.)

სტუდიაში იქნება ცალკე სარეჟისორო კლასი.

რედაქტორი: ვიქტორ ლეონიძე.

ველა მატარებლების მიმოსვლის ცხრილის შეცვლა 1922 წ. 1 სექტემბრიდან

მატარებლების გამგზავრება — მატარებლების მისვლა

თბილისიდან უკანასკნელ სადგურამდე — თბილისში უკანასკნელ სადგურიდან

თბილისის დროთი

თბილისი-ბათომი-ფოთი და მისი შტოები

მატარებლების № № 22	6	4	2	სადგურები	მატარებლების № № 1	3	5	21
11,45 ღ.	10,30 საღ.	11,40 დილ.	6,15 საღ.	თბილისი	8,25 დილ.	6,00 საღ.	6,00 დილ.	3,25 ღ.
1,03 ღ.	11,20 ღ.	12,41 დღ.	7,04 "	მცხეთა	7,43 "	5,07 დღ.	3,25 "	2,24 "
5,50 ღ.	1,24 ღ.	3,4 "	9,04 დღ.	გორი	5,57 "	2,56 "	3,38 "	10,07 საღ.
9,35 დილ.	3,18 ღ.	5,8 "	10,49 საღ.	ხაშური	4,30 ღ.	1,16 "	2,15 ღ.	6,43 "
—	—	6,15 "	—	ბორჯომი	—	11,55 დილ.	—	—
2,18 დღ.	6,52 დილ.	8,59 საღ.	2,30 ღ.	შორაპანი	12,17 ღ	8,50 "	9,51 ღ.	1,00 დღ.
—	მოდის	12,40 დღ.	—	საჩხერე	—	4,54 დღ.	—	—
—	მოდის	11,50 ღ.	—	ქუთაისი	—	5,30 დილ.	—	—
7,30 ღ.	9,35 დილ.	12,32 "	5,21 დილ.	სამტრედია	9,44 ღ.	5,07 "	7,14 ს.	6,25 დილ.
—	—	2,13 "	—	ახ. სენაკი	—	2,19 ღ.	—	—
1,58 ღ.	—	3,40 "	—	ფოთი	—	12,44 "	—	5,00 დილ.
3,00 ღ.	1,00 დღ.	4,50 "	8,45 დილ.	ბათომი	6,00 ს.	12,15 "	3,25 ღ.	10,00 "

თბილისი-ბაქო-დერბენტი-პეტროგრადი

მატარებლების № № 21	5	3	1	სადგურები	მატარებლების № № 2	4	6	22
5,40 ღ.	8,00 დილ.	9,30 ს.	11,00 დილ.	თბილისი	3,00 დღ.	7,15 დილ.	8,25 ს.	9,40 დილ.
11,53 ღ.	11,33 დილ.	1,27 ღ.	3,00 დღ.	აქსტაფა	11,23 დილ.	3,21 ღ.	4,45 დღ.	3,51 ღ.
7,39 დილ.	2,54 დღ.	5,15 დილ.	6,30 დღ.	ელისავეტპოლი	7,55 დილ.	11,32 ღ.	1,18 დღ.	9,37 საღ.
12,00 დღ.	5,12 დღ.	7,50 დილ.	8,55 დღ.	ევლახი	5,16 დილ.	8,40 საღ.	10,47 დილ.	4,50 დღ.
10,23 ღ.	10,00 დღ.	1,23 დღ.	1, 53 ღ.	ადჯიკაბული	11,34 ღ.	2,28 ღ.	6,02 დილ.	6,45 დილ.
მოდის					გადის			
4,30 ღ.	1,50 ღ.	5,35 დღ	5,45 დილ.	ბაქო	7,15 ს.	9,45 დილ.	2,00 დილ.	11,15 ღ.
გადის					მოდის			
7,30 დილ.	3,35 ღ.	8,20 საღ.	—	ბაქო	—	6,45 დილ.	12,15 ღ.	4,30 დღ.
3,42 დღ.	9,04 დილ.	3,06 ღ.	—	ხაჩმასი	—	12,54 ღ.	7, ს.	8,55 დილ.
8,05 საღ.	12,20 დღ.	9,40 დილ.	—	დერბენტი	—	9,40 ღ.	4,07 დღ.	4,10 ღ.
3,15 ღ.	6,00 საღ.	12,35 დღ.	—	პეტროვსკი	—	4,30 დილ.	11,16 დილ.	9,00 საღ.
4,40 ღ.	10,45 საღ.	5,20 დილ.	—	როსტოვი	—	11,00 ღ.	6,45 დილ.	12,10 ღ.
	10,30 საღ.	—	—	მოსკოვი	—	—	7, ს.	—
—	12 დ. მოდ.	—	—	პეტროგრადი	—	—	9, ს.	—

მოდის თბილისი-წნორისწყალი-თელავი

—	—	9 დილ.	—	თბილისი	—	7,35 საღ.	—	—
—	—	12,47 დღ.	—	საგარეჯო	—	3,54 დღ.	—	—
—	—	6,20 საღ.	—	გურჯაანი	—	10,10 დილ.	—	—
—	—	9 "	—	წ. წყალი	—	7,30 "	—	—
—	—	9,30 "	—	თელავი	—	7 "	—	—

თბილისი-ერევანი-ჯულფა

მატარებლების № № 25		3			მატარებლების № №	4		26
12,30 დილ.	—	8 საღ.	—	თბილისი	—	8,10 დილ.	—	4,00 დილ.
8,15 საღ.	—	2,35 ღამ.	—	სანაინი	—	2,10 ღამ.	—	9,00 საღ.
12,15 ღამ.	—	5,40 დილ.	—	ყარაკლისი	—	11,25 "	—	5,53 დღ.
7 დილ.	—	11 "	—	ალექსანდროპოლი	—	6,45 საღ.	—	12,20 "
მოდის					გადის			
2,45 დღ.	—	6 საღ.	—	ერევანი	—	9 დილ.	—	11 80 ღამ.
გადის					მოდის			
—	—	3 00 დღ.	—	ერევანი	—	1,47 დღ.	—	—
—	—	11,57 ღ.	—	შახტახტი	—	5,30 ღ.	—	—
—	—	4,15 "	—	ნახიჩევანი	—	2,10 "	—	—
—	—	6,30 დილ.	—	ჯულფა	—	8,00 საღ.	—	—

თბილისი-ბორჯომი-სურამი-ბაკურიანი

მ. № 18	მ. № 20						მ. № 19	მ. № 17
8,35 დილ.	4,00 დღ.	—	—	თბილისი	—	—	7,45 დილ.	10,00 საღ.
9,35 დილ.	5,01 დღ.	—	—	მცხეთა	—	—	6,52 დილ.	9,11 საღ.
11,27 დილ.	7,12 საღ.	—	—	გორი	—	—	4,45 ღ.	7,06 საღ.
1,47 დღ.	9,00 საღ.	—	—	ხაშური	—	—	3,15 ღ.	5,37 დღ.
3,30 დღ.	10,15 საღ.	—	—	სურამი	—	—	1,30 ღ.	4,00 დღ.
მოდის					გადის			
2, 55 დღ.	10,30 ღ.	—	—	ბორჯომი	—	—	1,15 ღ.	3,55 დღ.
გადის					მოდის			
—	7,05 დილ.	—	—	ბორჯომი-პარკი	—	—	5,25 დღ.	—
—	8,33 დილ.	—	—	წაღვერი	—	—	4,04 დღ.	—
—	10,52 დილ.	—	—	ბაკურიანი	—	—	1,53 დღ.	—

მატარ. № 5 პეტროგ. მოსვლა ან გავლა	მატარ. № 5 პეტროგ. გამოსვლა	მატარ. № 5 მოსკ. მოსვლა ან გავლა	მატარ. № 5 მოსკ. გამოსვლა	მატარ. № 5 რასტ. მოსვლა ან გავლა	მატარ. № 5 რასტ. გამოსვლა	მატარ. № 1 მოსვლა ან გავლა	მატარ. № 1 გამოსვლა		მატარ. № 2 მოსვლა ან გავლა	მატარ. № 2 გამოსვლა	მატარ. № 6 რასტ. მოსვლა ან გავლა	მატარ. № 6 რასტ. გამოსვლა	მატარ. № 6 მოსკ. მოსვლა ან გავლა	მატარ. № 6 მოსკ. გამოსვლა	მატარ. № 6 პეტროგ. მოსვლა ან გავლა	მატარ. № 6 პეტროგ. გამოსვლა
—	ხუთშაბათობით		შაბათობით	—	ორშაბათობით	—	ოთხშაბათ. და კვირ.	ბათომი	კვირაობით ხუთშაბათ.	—	ოთხშაბათობით	—	ორშაბათობით	—	შაბათობით	—
პარასკეობით	—	კვირაობით	—	სამშაბათობით	—	ხუთშაბათ. და ორშაბ.	—	თბილისი	შაბათობით ოთხშაბათ.	—	სამშაბათობით	—	კვირაობით	—	პარასკეობით	—
შაბათობით	—	ორშაბათობით	—	ოთხშაბათობით	—	პარასკეობ. სამშაბათ.	—	ბაქო	—	პარასკეობ. სამშაბათ.	სამშაბათობით	—	კვირაობით	—	პარასკეობით	—
კვირაობით	—	სამშაბათობით	—	ხუთშაბათობით	—	—	—	როსტოვი	—	—	—	კვირაობით	პარასკეობით	—	ოთხშაბათობით	—
სამშაბათობით	—	ხუთშაბათობით	—	—	—	—	—	მოსკოვი	—	—	—	—	—	ოთხშაბათობით	ორშაბათობით	—
ოთხშაბათობით	—	—	—	—	—	—	—	პეტროგრადი	—	—	—	—	—	—	—	კვირაობით

შენიშვნები: 1. სათოსტო მატ. № 3,4 და შერეული მატარებლები № 25 და 26 მიდიან თბილისს და ერევნის შორის ლუწ რიცხვებში; მ.მ. №№ 3 და 4 გადის თბილისიდან და ერევნიდან კენტ რიცხვებში. მ. № 25 გადის თბილისიდან წყვილ რიცხვებში და მატარებელი № 26—ერევნიდან კენტ რიცხვებში.
2. მ. № 5 და 6 მარშრუტი: ბაქო, მოზდოკი, როსტოვი, ხარკოვი, კურსკი და მოსკოვი.
3. მ. №№ 1, 2, 5 და 6 დასაძინებელი ადგილებით და ვაგონ-რესტორანებით.

ნებ. დირ. სამხ. ცენზ. 3000.
სამხედრო სანიტარ. კომისარიატის სტამბა 2—3)